MONITOR

Na R. P. 1777.

Nro. VII.

Dnia 22. Stycznia.

MOSCI PANIE MONITOR.

NIe wiem, co takiego, iż z tylu przeſtrog W. M. Pana użytecznych *publico*, wielu iednak korzyſtać nie umie, czy też nie chce, grzebiąc w niepamięci cnotę, uczciwość, religią y Boga. Nalazłſzy więc iedno piſmo, godne poniekąd wiadomości publiczney (ktorego adnotacya ieźli nie po wſzyſtkich, po wielu iednak domach zoſtaćby mogła) kommunikuię one W. M. Panu do przeczytania, à ieźli ſię zdawać mu będzie, to y do wydania na świat; aby każdy, à przynaymniey kto łaſkaw z Czytelnikow, w wolnieyſzych od zabaw trudniących chwilach, chciał rozważać naſtępuiącą czworaką własność rożnych rzeczy.

Czworki rożney maści.

I.

Cztery rzeczy są, z ktorych człek się poznać daie:
Kompania, zabawy, mowa, obyczaie.
Z tego czworga iest poznać człeka bez pochyby,
Nie szukaiąc z Momusem do serc ludzkich szyby.

II.

Cztery rzeczy na świecie nie oszacowane:
Wolność, cnota, nauka, zdrowie nie stargane.
Wolność serca, nauka rozumu dodawa,
Z zdrowia podpora wieku, z cnoty życia, sława.

III.

Cztery są na człowieka pokusy iakoby,
Gdy mądry, możny, bogacz, poważny z osoby,
Mądry, absolut w mowie: możny pełen wzgardy:
Poważny lekce waży: à bogaty hardy.

IV.

Cztery rzeczy ma w sobie mieć Sędzia: cierpliwość,
Miłosierdzie, rostropność, świętą sprawiedliwość.
Rostropnie ma się pytać, słuchać zaś cierpliwie,
Winy z litością karać, sądzić sprawiedliwie.

V.

Z czterech rzeczy przychodzi człek do wiadomości:
Gdy widział, czytał siła, był w prawie, w trudności.
Kto nieuk, niebywalec, nie miał z nikim sprawy,
Trudności nie kosztował, prostak we wszem prawy.

VI.

Cztery rzeczy ma człowiek y nie ma w całości:
Męztwo, przyiaźn, y rozum przy doskonałości.

Jest

Jeſt męztwo na mężnego, y w przyiaźni zdrada,
Błąd ſię w mądrym znayduie, w doſkonałym
VII. wada.
Cztery rzeczy nas gubią, à trudno wetować:
W ſprawach zbłądzić w początku, nie chcieć
ſię ſprawować
Według zdrowey porady, w zaciągi ſię wdawać,
Nad ſiłę większy czynić koſzt, niż może ſtawać.
VIII.
Dla czterech rzeczy lepiey odſtradać ſię świata:
Niźli doznać ubośtwa na podeſzłe lata,
Wywołania z oyczyzny, w chorobie więzienia,
Y po dobrze nabytey ſławie, obelżenia.
IX.
To czworgo nam obficie przyiacioł dodaie:
Cnota przy ſtateczności, hoyność, obyczaie,
Gdy cnota z ſtatkiem w sforze, hoyność daie chleba,
Gdy kto ludzki; przyiacioł ma, ile mu trzeba.
X.
Cztery rzeczy na świecie, ktoremi ſię brzydzi
Pan Bog, y ktorych człowiek mądry nie nawidzi;
Bogacza łakomego, zdzierce kmiotkow Pana,
Ubogiego pyſznego, bez wſtydu młodziana.
XI.
To czworo nadewſzyſtko człowieka fraſuie:
Gdy ſwych dziatek pogrzeby częſte odprawuie,
Gdy utraci maiętność, gdy nieprzyiacielſkie
Szczęście widzi, à głupie ſprawy przyiaciel-
XII. ſkie.
Cztery rzeczy z ciężkością człowiek muſi znośić:
Leżeć à nie ſpać, nie wziąć nic, choć ſię naprośić,
Nie mieć żadney nadgrody za wierne uſługi,
W nadziei być omylon, czekawſzy czas długi.

XIII.

XIII.

Cztery rzeczy nie ſyte nigdy u każdego:
Ucho, język, y ręka, à ſerce do tego.
Ucho zawſze chce ſłuchać, język nie uſtawa,
Ręka chce brać, à ſerca z żądzami zabawa.

XIV.

Cztery rzeczy ſą, ktore nie mogą bydź ſkryte:
Miłość, bol, y nienawiść, pieniądze obfite.
Wzdychaniem ſię wydaie miłość, bol ſarkaniem,
Nienawiść poglądaniem, pieniądze zbieraniem.

XV.

Cztery rzeczy wnet zbyte à niepowściągnione:
Panieńſtwo, czas, y kamień, ſłowo wyrzeczone.
Czaſu trudno wetować y panieńſtwa ſzkody,
Słowo cofnąć, wrzucony kamień dobyć z wody.

XVI.

Tym czworgiem gdy od Boga człek ieſt obdarzony,
Wart za życia być między świętych policzony:
Gdy żyie świątobliwie, w krzywdach ieſt cierpliwy,
Milczenie zachowuie, à w ſłowach prawdziwy.

XVII.

Cztery rzeczy widziemy, nie widząc ich znaku:
Drogi ptaſzey pod obłok, wężowego ſzlaku,
Toru, ktorym po wodzie zwykły chodzić łodzi,
Y ścieſzki na powietrzu, ktorą dym wychodzi.

XVIII.

Czterem rzeczom przyiaźni nie do końca ſtanie,
Młodości y bogaćtwom, licż możność, kochanie.
Młody gdy ſtar: bogaty gdy w uboſtwo wpadnie:
Możny, nędzny: fawory, gdy z łaſki wypadnie.

XIX.

Cztery rzeczy ma w ſobie Pan mieć z powinności,
Miłoſierdzie, cierpliwość, baczność przy hoy-
ności.

Miło-

Miłośierdzie odpuszcza, nadgradza baczenie,
Hoyność dawa, kłopoty wytrzyma cierpienie.

XX.

Cztery rzeczy ma w sobie mieć sługa cnotliwy:
Ma być pilny, prawdziwy, wierny y cierpliwy.
Pilny w usługiwaniu, prawdziwy w mowieniu,
Cierpliwy w posłuszeństwie, wierny w poruczeniu.

XXI.

Cztery rzeczy ma ten mieć, ktory co rozdawa:
Wiedzieć dla czego? komu? y co? kiedy dawa?
Dla czego? by dać słusznie, co? by zaś nie mało,
Komu? gdy godzien, kiedy? by się na czas zdało.

XXII.

Cztery rzeczy naybardziey pragnie białogłowa,
Gładkości y dostatkow, szat, dobrego słowa.
To iey świat, gdy się stroi, gdy za gładką maią,
Gdy ma tyle, ile chce, gdy iey dowierzaią.

XXIII.

Cztery rzeczy koniecznie ma mieć w sobie Panna,
Zeby była wstydliwa, skłonna, y sudanna,
Przytym żeby iak oka pilnie strzegła cnoty,
Tak uydzie za Pandorę, maiąc te przymioty.

XXIV.

Cztery rzeczy ma ten mieć, co w klasztor wstę-
Starać się, aby zpełnił to, co obiecuie, (puie:
Czynić to, co mu każą; ieść to, co mu daią;
A nie szemrać pod nosem, gdy napominaią.

XXV.

Czterem tym rzeczom nie trzeba być przeszkodą,
Gdy kto postanowienia przystoynego szuka.
Gdy się garnie tam, gdzie mu smakuie nauka,
Gdy kto chce być pomocą w ucisku, w złym bycie,
Gdy się z złego nawraca kto na dobre życie.

XXVI.

XXVI.

Cztery rzeczy nikomu nie są miłe.

Suknie, gdy ie pogryzą mole y poſzczypią;
Gdy pod czas tańca pieprzem podłogę poſypią,
Gdy kto ſieie ſwe łaſki między niewdzięcznemi,
Gdy kto długo rozprawia między uczonemi.

XXVII.

Do tego czworga kwapić się szkodzi.

Do potyczki, do koſtek, do bankietu, kogo
Nie proſzą; do rozmowy, kto drwi głową ſrogo.

XXVIII.

Czworga tego zgadnąć nie można.

Slad orła po powietrzu, ślad po ſkale węża.
Slad okrętu po morzu, drogę z młodu męża.

XXIX.

Cztery rzeczy oczom ludzkim przykre.

Dym z drzewa wilgotnego, proch z wiatrem, płacz, w ſzczęściu
Widzenie nieprzyiacioł, przyiacioł w nieſzczęściu.

XXX.

Po tych czterech droga zawsze ślisko y niebeśpieczna.

Po wilgotnym y mieyſcu pochyłym, po lodzie,
Przy chwalbie wynioſłości, przy niewiaſt urodzie.

XXXI.

Cztery rzeczy przeciwne y nie potrzebne.

Mazur gdy zwłoſzeie * Hołyſz zpanoſzeie,
Sowa ziaſtrzębieie * Chłop łaciną ſieie.

XXXII.

Cztery rzeczy w domu utaić się nie mogą.

Cztery te rzeczy z żadney nie mogą ſię miary
Ukryć w domu: kochanie, kaſzel, ogień, ſwary.

XXXIII.

Cztery rzeczy, przez które człowiek zdrowie, honor y maiątek traci.

Kto nie zna w trunku miary, w prawie pieniacz wieczny, czny.
W kosterstwie bez fortuny, w amorach zbyte-

XXXIV.

Cztery rzeczy zdrowie każdemu człowiekowi utwierdzaią.

W pragnieniu skromny napoy, sen mierny, potrawy
Posilne, y małżeńskiey dług nie częsty spławy.

XXXV.

Cztery rzeczy, ktore ma żona mężowi dla spolney zgody, miłości y pokoiu zachować.

Jeźli żona chce z mężem zgodą żyć, obcować,
Ma trzeźwość, dobroć, wierność, powolność zachować.

XXXVI.

Cztery rzeczy każdego człowieka w przyiaźni utrzymuią.

Sławić go w niebytności, przytomnie szanować,
Służyć mu w okazyi, w potrzebie ratować.

XXXVII.

Cztery rzeczy wszystkim państwom są potrzebne.

Rząd przy sprawiedliwości dobry, pożądany
Pokoy, domowa zgoda, urodzayne łany.

XXXVIII.

Cztery rzeczy ostateczne.

Cztery rzeczy ostatnie gdy się dobrze zważą,
Smierć, Sąd, Piekło y Niebo, grzesznika przerażą.
Smierć skończy życie; sąd z spraw każe zdać rachunek,
W piekło wpaść, niebo stracić, iak wielki frasunek!

In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis. Eccl. c. 7. v. 40.

Za pozwoleniem
Starſzych
w Drukarni Mitzlerowſkiey.